

Література

1. Жижек С. Погляд навскіс. Вступ до теорії Жака Лакана через популярну культуру. Київ, Наш формат, 2018. С. 46–112.
2. Hutcheon L. A Poetics of Postmodernism : History, Theory, Fiction London and New York : Routledge, 1988. 268 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-348-7-34>

Я ЗАВЖДИ З УКРАЇНОЮ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ Є. Ф. СТАНКОВИЧА)

Рябінін О. В.

асистент-стажист кафедри скрипки

*Національна музична академія України імені П. І. Чайковського
м. Київ, Україна*

Допоки живе людина, для неї музика вічна.

Музика – це справа людського творіння,
вона є частиною людського буття.

Допоки людство живе, буде жити музика.

Євген Станкович

Українська сучасна музика – витоки української славетної історії та народного фольклору, музична мова та музичні полотна якої яскраво вишиті в композиторському орнаменті. «Фольклорна музика – доказ не лише музичних шедеврів і музичної історичної пам'яті. Це доказ ідентичності української нації. Коли співають народну пісню, яка має тисячу років, це свідчить про те, що тут уже була Україна. І це усуває всі суперечки про те, хто звідки походить...» [1]. Саме у музичному фольклорі ми бачимо глобальне значення нації, історична ідентичність та потенціал для майбутнього покоління, тому і українські композитори з надзвичайним трепетом і повагою ставляться до збереження національної народності, яка, за словами Є. Станковича «не тільки є, вона – одна з найбагатших у світі! Це українська культура, це традиції народні, що мають тисячолітню історію. Україна – одна з найдавніших цивілізацій і про це говорить фольклор» [2].

Визначним дивом українського композиторства сучасності, митець, музика якого підкорює нові музичні майданчики є Герой України, Голова Національної спілки України (2005–2010 рр.), лауреат

Шевченківської премії, популяризатор народного музичного фольклору – Євген Федорович Станкович. Твори видатного композитора цінуються у всьому світі, тому що в них відчувається єднання філософії духовності і народності, сучасності і майбутнього, (Третя камерна симфонія, за визначенням ЮНЕСКО у 1985 році, вписана у десятку найкращих).

Євген Федорович народився у 1942 році, у вчительській сім'ї. Під час навчання у музичному училищі м. Ужгород по класу віолончелі, майбутній український композитор наполегливо займається музичною композицією, що дає змогу продовжити вже набуті знання та вміння в Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (клас Б. Лятошинського), та в Київській національній консерваторії ім. П. Чайковського (клас М. Скорика). Після військової служби мав багатий досвід громадської та викладацької роботи (редактор видавництва «Музична Україна», заступник Голови а потім і Головою Спілки композиторів України, викладач та завідувач кафедри композиції, професор Київської державної консерваторії ім. П. Чайковського, Голова журі I Міжнародного фестивалю сучасної музики (Канада), Засновник міжнародного інструментального конкурсу ім. Є Станковича (2012 р.) та Конкурсу-фестивалю мистецтв «Stankovych Fest» (2017 р.), «Голос України» Всеукраїнська музична олімпіада (2014 р.) тощо).

Євген Федорович Станкович, із своєю філософською глибиною, експресією почуттів, фольклорною народністю розкривається у камерній музиці. П'ятнадцять камерних симфоній («Страсті за Тарасом» для змішаного оркестру та хору), шість симфоній для великих симфонічних оркестрів (Другий концерт для віолончелі з оркестром, Друга «Героїчна» симфонія), симфонічна поема «Діктум» для малого симфонічного оркестру, оркестро-хорові твори («Чорна елегія» на слова П. Мовчана, реквієм «Бабин Яр» на слова Д. Павличка, «Слово о полку Ігоревім»), хорові опуси («Нехай приде Царстві твоє»), псалми «До тебе, Господи, взиваю», тощо), скрипкові концерти (видатний і визнаний світом Другий скрипковий концерт, сюїта з балету «Ніч перед Різдвом»), шедеври, оперного мистецтва, (фольк-опера «Коли цвіте папороть», «Опера рустика» на вірші Б. Олійника, та актуальна опера, яка відповідає на питання сучасності «Страшна помста» за повістю М. Гоголя), камерно-вокальні (соната для кларнету соло), ораторіальні, вокально-інструментальні роботи (12 концертів) стоять у списку музичних творів українського композитора. Шість балетів («Ольга», «Прометей», «Майська ніч», «Ніч перед Різдвом», «Вікінги», «Володар Борисфену»), шість спектаклів та музика до ста кінофільмів та серіалів («Народжена революцією», «Лісова пісня»,

Мавка», «Ярослав Мудрий», «Легенда про княгиню Ольгу», «Украдене щастя», «Кармелюк», «Роксолана», тощо).

«Станкович – провідна постать сучасної української музичної культури. Його творча палітра різноманітна за жанрами, стилями й образами. Музика складна і водночас проста, фольклорно автентична і гостро сучасна, елітарна і доступна» [3].

Таблиця 1

**Видатні українські композитори та музиканти
про Станковича Є.Ф.**

№	Автори	Думки видатних українських музикознавців
1	М. Гобдич	«Євгена Федоровича Станковича я вважаю сьогодні найсильнішим композитором України. Якимсь відомий польський композитор Ромуальд Твардовський висловив таку думку: “Я здавна знав, що світло прийде зі Сходу, та я не думав, що це буде Київ. У вас така сильна «могутня кучка» композиторів, яка ще струсоне світ”. І гадаю, насамперед, мова йде про Євгена Федоровича Станковича. Не знаю жодного автора, чия би музика так чіпляла б за живі струни душі, як музика Станковича. Жодний із його творів не залишає мене байдужим. Візьміть його геніальну фольк-оперу “Коли цвіте папороть”, якій вже понад 30 років: вона й зараз справляє приголомшливе враження, ніби написана сьогодні» [4].
2	Сіренко В.	«Музика Євгена Федоровича для мене є особливо близькою й дорогою. Не хочеться банально висловлюватися, але його музика завжди бере за серце...» [5].
3	Матюхин В	«Музика Євгена Станковича – це світ, розташований десь над нами, над усім земним буттям. Він нескінченний у своєму осягненні й вимірі... У музиці Євгена Станковича, при тому, що вона може бути дуже драматичною, навіть трагічною, завжди відчувається всевіт...». [6].
4	Зинькевич О.	«Твори про всіх нас. Щось таке знає про нас Станкович. Кожен почує щось своє, а головне – про себе» [7].
5	Державне агентство з питань мистецтв та мистецької освіти.	«Ваш вклад у розвиток української симфонічної музики просто неоціненний, особливо в царині популяризації та збереження українського народного фольклору, оскільки ви завжди знали про його багатогранність, значущість та важливість для української культури й мистецтва» [8].

Джерело: створено автором за даними наукової музичної літератури (4–8)

Український композитор наполегливо працює і після початку війни на своїй рідній землі. Євген Станкович стверджує, що «це велика біда і трагедія нашого народу. Але країна зараз у такій ситуації, що у нас іншого вибору немає, як перемогти. І це не просто високе слово, а дійсно необхідність. Весь український народ зараз – збройні сили. Ми одне ціле, і кожен воїн своїм життям ризикує. А є такі, які взагалі ніколи не бачили зброї, і йдуть, і воюють, та ще й як воюють. А схилити голову за загиблими й подяка – це замало буде. Я думаю, що історія і час все поставлять на свої місця і вони отримають ту вдячність, на яку вони заслуговують» [9].

Музика Євгена Станковича звучала більше десятку разів в Львівській національній філармонії вже навесні 2022 року, починаючи з Другої «Героїчної» симфонії до «Страшна помста» за повістю М. Гоголя.

Львівська Національна опера запрошує в жовтні 2023 року на прем'єру багато масштабному театральному дійству для великого хору та оркестру «Псалми війни» на слова Тараса Шевченка, Ліни Костенко в перетинанні з народними піснями та псалмами. Російсько-українська війна, червоною стрічкою переплітає зміст монументального та емоційно-морального музичного твору, розкриваючи всю жорстокість і біль війни. Хорові емоційні співи асоціюють з самим народом, тому музика колоритна, насичена психолого-виразним наповненням. Музичний твір складається із чотирьох частин («Музика війни», «Чорні рілля ізорана», «Колискова», «Псалм війни»).

«Музика війни», емоційна напруга, натягнута нить почуттів, картина жаху, безнадійність, стрес, зрив надій. «Чорна рілля ізорана» переноситься напруга на смерть бійця-воїна, розкриваючи біль втрати близьких та рідних. Частина «Колискова» асоціюється із лагідною піснею мами. Колискова мами, яка співає останню пісню над труною загиблого сина у храмі на прощальній церковній церемонії. В цей частині хор, без слів, тихо, але емоційно, передає всі почуття, і слози нагортаються на очі. «Псалми війни» єднальна частина всього народу, музичне відображення той болі і свіжих ран, молодих життів українських синів і дочок, яких забрала війна. Візуалізація бомбосховища, фотографії зруйнованого міста, звуки сирен все напружує ситуацію та передає все жахіття війни. Ця історична музична подія, прем'єра «Псалми війни» для майбутніх поколінь, пам'ятаючи ту високу ціну, яку платить наш народ, для волі і свободи.

Великий український композитор, Євген Станкович, через свою музику відображає свою любов до своєї країни та надихає на перспективи майбутнього розвитку.

Література

1. Станкович Є. Синтез фольклору і власне «я». Music-review Ukraine. 2017. <http://www.mr.co.ua/mr/mr.nsf/0/CA99BF0029385155C22580OpenDocument> (дата звернення 03.11.23).
2. Гончарук К. Композитор Євген Станкович: «Весь український народ зараз – збройні сили». Суспільне. Культура. 2022. <https://suspilne.media/283284-kompozitor-evgen-stankovic-ves-ukrainskij-narod-zaraz-zbrojni-sili/> (дата звернення 03.11.23).
3. Луніна А. Є. Станкович, Євген Федорович. Велика українська енциклопедія. 2022. URL: <https://vue.gov.ua/Станкович,ЄвгенФедорович> (дата звернення 03.11.23).
4. Гобдич М. Цит. за: Семененко Н. Євген Станкович. Відлуння ювілею. День. 2012. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/ievgen-stankovich-vidlunnya-yuvileyu> (дата звернення 03.11.23).
5. Сіренко В. Цит. за: Семененко Н. Євген Станкович. Відлуння ювілею. День. 2012. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/ievgen-stankovich-vidlunnya-yuvileyu> (дата звернення 03.11.23).
6. Матюхин В. Цит. за кн.: Луніна А. Композитор – маленька планета. Київ : Дух и Літера, 2013. С. 713.
7. Зинькевич Ол. Параметри мистецтва Євгена Станковича. Мистецькі обрії 99: альманах: науково-теоретичні праці та публікації. Київ. Академія мистецтв України, 2000. С. 321–325.
8. Котубей О. Український композитор Євген Станкович відзначає 80-річний ювілей. Державне агентство з питань мистецтв та мистецької освіти. Суспільне. Культура. 2022. <https://suspilne.media/283300-ukrainskij-kompozitor-evgen-stankovic-vidznacae-80-ricnij-uvilej/> (дата звернення 03.11.23).
9. Поліщук Т. Дух свободи в наших генах. Композитор Євген Станкович – про музику, життя і війну. День. Культура. Випуск. № 87(2015). <https://day.kyiv.ua/article/kultura/dukh-svobody-v-nashykh-henakh> (дата звернення 03.11.23)